

התנא ברישא יש לאסור את החריץ כי לעיתים גלגל העגלה אינו מתגלגל כיאות וכובש, אלא הוא נגרר וחופר. ואילו לפי התנא בסיפא לעולם הגלגל מתגלגל וכובש ואינו נגרר וחופר.

הדרן עלך יום טוב

פרק אין צדין

מתניתין:

אין צדין דגים מן הביברים בריכות המים שגדלים בהם הדגים ביום טוב, כיון שאפשר לצודם מערב יום טוב, וליתנם במים במקום שאפשר ליטלם בלא צידה.

וכמו כן אין נותנין לפניהם של הדגים מזונות ביום טוב, לפי שהם יכולים למצוא להם את מזונם בעצמם.

אבל צדין חיה ועוף מן הביברים, מקומות שהם מכונסים בהם והם נצודים ועומדים בהם.

וכן נותנין לפניהם מזונות, לפי שאינם מוצאים להם מזונות בימות החורף, או אפילו בימי הקיץ, במקומות בהם דורסים אנשים, ולא גדל בהם עשבים לאכילתם.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל הביברים שוין להיתר צידת חיה ועוף ביום טוב.

אלא זה הכלל: כל המחוסר צידה — אסור, כד-א ושאינו מחוסר צידה — מותר.

מני, לפי מי הולכת משנתנו? — רבי יהודה היא, דאמר: דבר שאין מתכוין אסור.

דאי רבי שמעון — האמר: דבר שאין מתכוין מותר.

דתניא: רבי שמעון אומר: גורר אדם מטה כסא וספסל, על גבי הקרקע בשבת, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ.

ונתבארה מחלוקתם בעמוד הקודם.

ותקשי, אם כן, שהרישא של משנתנו רבי יהודה היא — אימא סיפא של המשנה:

רבי יהודה אומר: אין הכל נגררין בשבת כיון שעושים חריץ ואסור לעשות כן משום חורש, חוץ מן העגלה, שאין בה מלאכת חורש מפני שהיא כובשת.

ויש לנו לדייק מדברי רבי יהודה בסיפא: מפני שהעגלה כובשת — אין, רק כבישת הקרקע יש בה, ומשום כך היא מותרת בגרירה, ומשמע:

אבל חריץ של חרישה — לא עבדא העגלה בגרירתה, לדעת רבי יהודה.

ואילו לפי מה שהעמדנו את הרישא של משנתנו כרבי יהודה, ודייקנו שאין לגרור את העגלה על גבי קרקע משום שעושה חריץ, משמע איפכא!

ומשינין: נחלקו בדבר תרי תנאי, ואליבא דרבי יהודה.

והרישא והסיפא הם שני תנאים חלוקים בדעתו של רבי יהודה בגרירת עגלה, שלפי

גמרא:

השתא דאתית להכי, היה אחיה נמי לא קשיא.

ורמינהו מהא דתנן: ביבירין של היה ושל עופות — אין צדין מהם ביום טוב, ואין נותנין לפניהם מזונות.

ומבאר הגמרא: היכי דמי ביבר קטן, והיכי דמי ביבר גדול?

קשיא היה אחיה. וקשיא עופות אעופות!

בשלמא היה אחיה לא קשיא;

אמר רב אשי: כל היכא דרהיט אבתרה שכאשר הוא רץ אחריו לתופסו ומטי לה ומגיע אליו בחד שחיא, כשהוא שוחה שחיה אחת אליה, הרי הוא ביבר קטן.

הא — רבי יהודה, הא — רבנן.

ואידך — הרי הוא ביבר גדול.

דתנן: רבי יהודה אומר: הצד צפור למגדל וצבי לבית — חייב.

אי נמי: כל היכא דאיכא עוקצי עוקצי, פינות וזויות שהיא יכולה לברוח לשם, הרי הוא ביבר גדול.

ויש לנו לדייק: הצד צבי לבית הוא דמחייב, אבל הצד צבי לביבירין — לא מיחייב!

ואידך — ביבר קטן.

וחכמים אומרים: הצד צפור למגדל, והצד צבי לגנה, ולחצר ולביבירין.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל הביבירין שרין!

אלא עופות אעופות — קשיא!

וכי תימא דהא נמי לא קשיא.

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה ברבי שמעון בן גמליאל.

כי הא — בביבר מקורה, ואילו הא — בביבר שאינו מקורה.

אמר ליה אביי לרב יוסף: הלכה — מכלל דפליגי?!

עדיין תיקשי: והא בית, דכמו ביבר מקורה דמי, ובין לרבי יהודה ובין לרבנן הצד צפור למגדל — אין, הרי הוא חייב, אבל הצד ציפור לבית — לא מיחייב.

אמר ליה רב יוסף לאביי: ומאי נפקא לך מינה אם נחלקו בדבר, כאשר יודע אתה את ההלכה?

אמר רבה בר רב הונא: הכא — בצפור דרור עסקינן, שאינה מקבלת מרות.

אמר ענה ליה אביי לרב יוסף במשל ידוע של שוטים: מעניין אותי לדעת אם נחלקו בדבר, גם אם יודע אני את ההלכה, כדי שלא יהיה לימודי בגדר מה שאומרים לתלמיד שוטה, שאינו יודע להבחין בין אמת

דתנא דבי רבי ישמעאל: למה נקרא שמה "צפור דרור"? על שם שהיא דרה בבית כמו בשדה.

לשיבוש: "גמרא גמור, למד את לימודך בלי שתצטרך להבחין בו בין אמת לטעות, וזמורתא תהא!" יועיל לך "לימודך" כדי לזמר אותו ולשיר בו.

שנינו במשנה: זה הכלל כל המחוסר צידה וכו'.

והוינן בה: היכי דמי "מחוסר צידה"?

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: כל שאומר "הבא מצודה, ונצודנו".

אמר ליה אבוי: והא אווזין ותרנגולין, שאומרים "הבא מצודה ונצודנו",

ובכל זאת תניא: הצד אווזין ותרנגולין ויוני הרדיסאות — פטור!

אמר רבה בר רב הונא אמר שמואל: הללו באין לכלובן לערב.

והללו אין באין לכלובן לערב.

ופרכינן: והרי יוני שובך ויוני עלייה, דבאין לכלובן לערב, ובכל זאת תניא: הצד יוני שובך ויוני עלייה, וצפרים שקננו בטפיחין בבירות — חייב!?

אלא, יש לתרץ אחרת:

אמר רבה בר רב הונא אמר שמואל: הללו באין לכלובן לערב ומזונותן עליך.

והללו באין לכלובן לערב ואין מזונותן עליך.

רב מרי אמר תירוצך אחר: הני — עבידי לרבווי. והני לא עבידי — לרבווי.

ופרכינן: כולהו נמי — עבידי לרבווי!?

ומשנינן: לכלובן קאמרינן דעבידי לרבווי.

מתניתין:

מצודות חיה ועוף ודגים שעשאן מערב יום טוב — לא יטול מהן את הניצודין בהן ביום טוב, אלא אם כן יודע שנצודו מערב יום טוב.

ומעשה בנכרי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל, ואמר רבן גמליאל: מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו.

גמרא:

והוינן בה: וכי מביאה המשנה מעשה לסתור את ההלכה האמורה בה?

ומשנינן: הסורי מחסרא במשנתנו והכי קתני בה: ספק מוכן — אסור. ורבן גמליאל מתיר.

ומעשה נמי בנכרי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל, ואמר: מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו.

אמר רב יהודה אמר שמואל: אין הלכה ברבן גמליאל.

ואיבא דמתני לה אחא דתניא: ספק מוכן, רבן גמליאל מתיר ורבי יהושע אסור.

ועל כך אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה ברבי יהושע.

ואיבא דמתני לה אחא דתניא: שוחטין מן כד-ב החיות של הנגריין [סוג ביכרים] ביום טוב, אבל לא מן הרשתות ומן המכמורות.